

Vinddatum eerste kievitseï in Friesland, 1901-2015

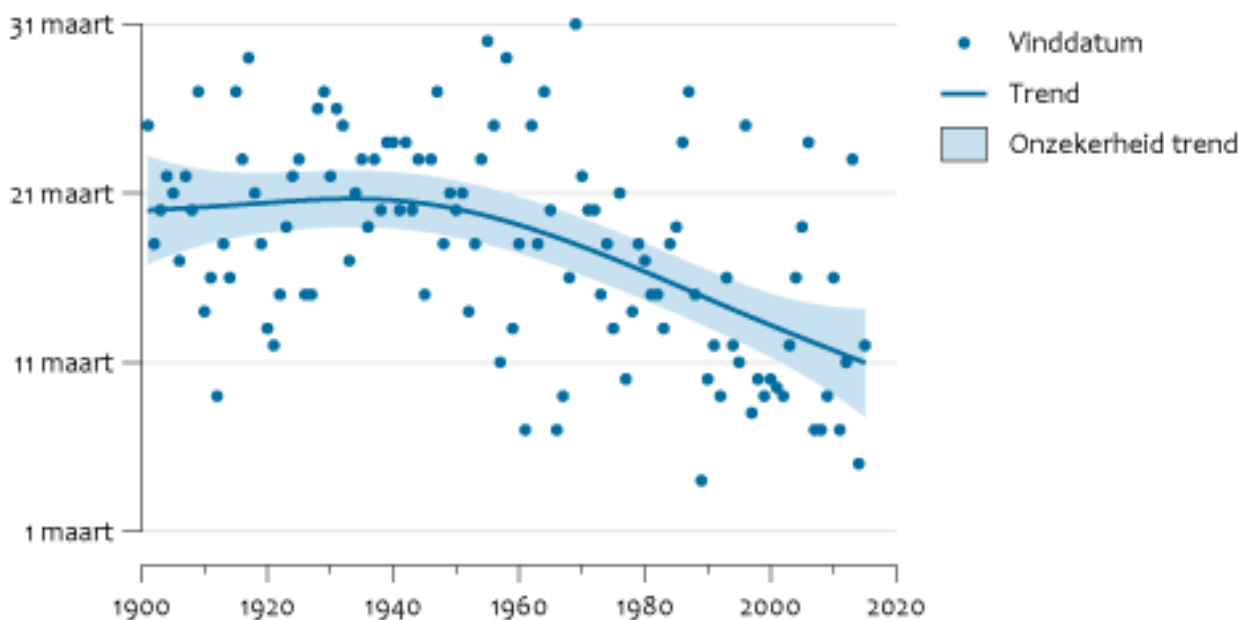
Indicator | 19 maart 2015

U bekijkt op dit moment een archiefversie van deze indicator. De actuele indicatorversie met recentere gegevens kunt u via deze [link](#) [1] bekijken.

Het eerste kievitseï is de afgelopen honderd jaar steeds vroeger in het jaar gevonden. Aanvankelijk kwam dat door intensivering van de landbouw, tegenwoordig is de klimaatverandering een mogelijke verklaring.

[figuurgroep]

Vinddatum eerste kievitseï in Friesland

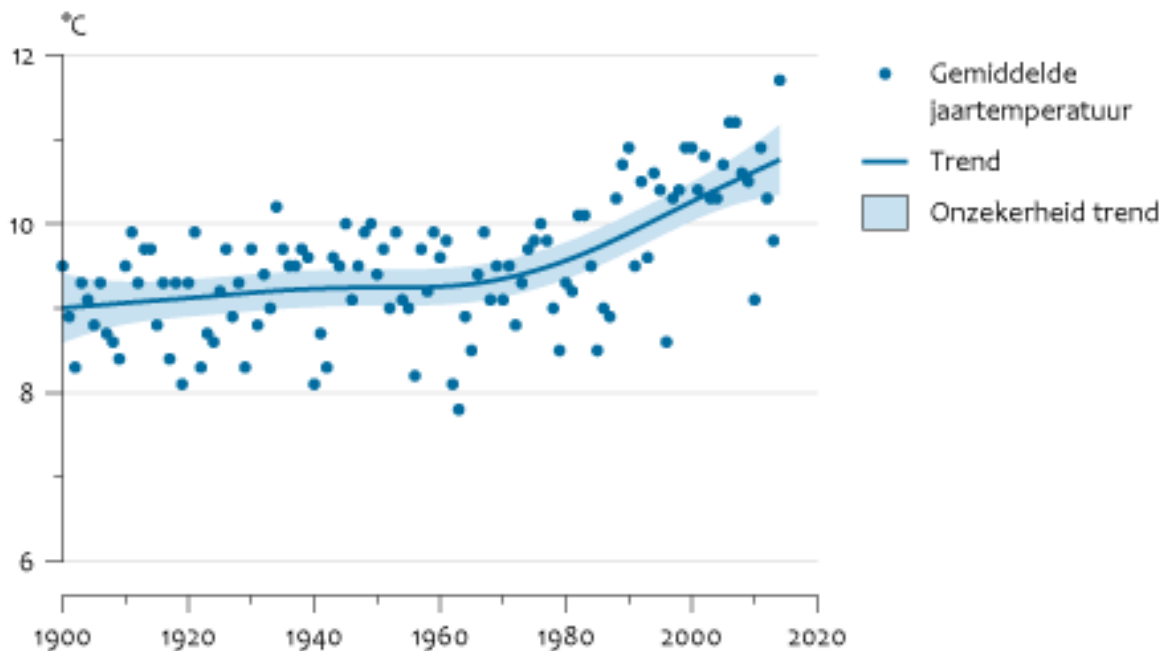

Bron: KNMI; Both et al.

CBS/mrt15
www.clo.nl/nl111812

- [Download figuur](#) [2]
- [Download data \(xls\)](#) [3]

Gemiddelde jaartemperatuur in Nederland

Bron: KNMI; Both et al.

CBS/mrt15
www.clo.nl/nl111812

- [Download figuur](#) [4]
- [Download data \(xls\)](#) [5]

[/figuurgroep]

Eerste kievitseï steeds vroeger

Het eerste kievitseï wordt in Friesland steeds vroeger in het jaar gevonden (eerste tabblad). Dat wijst erop dat kieviten steeds eerder in het voorjaar zijn gaan broeden. Tot ongeveer 1970 kwam dat vooral door de verhoging van de mestgift op grasland en door ontwatering, waardoor de bodemprocessen eerder op gang kwamen en het gras sneller groeide. De kieviten hebben zich hieraan aangepast door eerder te gaan broeden (Beintema et al., 1985, 1995).

- [Tabel met gegevens voor heel Nederland](#) [6]

Klimaatverandering

De vervroeging van de eileg na 1970 komt waarschijnlijk door het warmer worden van het klimaat. Na 1970 is de gemiddelde temperatuur in ons land sneller gaan stijgen (tweede tabblad). Door de hogere temperaturen komt het groeiseizoen nog eerder op gang en vinden de kieviten eerder voedsel en dekking in de weilanden.

De vervroeging van de vinddatum van het eerste kievitseï komt overeen met eerder onderzoek naar de vervroeging van de ringdatum van kievitskuikens. Daaruit kwam overigens naar voren dat de vervroeging van de gemiddelde datum van de legpiek nog sterker is dan van de vinddatum van het eerste kievitseï.

Regelgeving

De kievit (*vanellus vanellus*) wordt beschermd door de Europese Vogelrichtlijn en door de Nederlandse Flora- en Faunawet. De Flora- en Faunawet verbiedt het zoeken en rapen van de eieren. Provincies hebben volgens diezelfde wet de bevoegdheid om onder voorwaarden ontheffing van dit verbod te verlenen aan organisaties van vogelbeschermers.

Friesland gebruikte die bevoegdheid. In januari 2015 werd echter de door het college van gedeputeerde staten van Fryslân verleende ontheffing door de rechter vernietigd. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State vindt dat eerst vast moet staan dat de kievit zich in een 'gunstige staat van instandhouding' bevindt alvorens er een ontheffing van het verbod op het rapen van eieren kan worden afgegeven.

Referenties

- Anoniem (2004). Vinddata en plaatsen van het eerste kievitseï sinds 1900. Enkhuizer Almanak.
- Both, C., T. Piersma en S.P. Roodbergen (2005). Climatic change explains much of the 20th century advance in laying data of Northern Lapwing *Vanellus vanellus* in the Netherlands, *Ardea* 93: 79-88.
- Beintema, A.J., R.J. Beintema-Hietbrink en G.J.D.M. Müskens (1985). A shift in the timing of breeding in meadow birds. *Ardea* 73(1), 83-89.
- Beintema, A., O. Moedt en D. Ellinger (1995). Ecologische atlas van de Nederlandse weidevogels. Haarlem.
- KB (2014). Online kranten uit de 17e, 18e, 19e en 20e eeuw uit Nederlands-Indië, Suriname, de Nederlandse Antillen en de Verenigde Staten. <http://kranten.delpher.nl> [7]
- KNMI (2009). Jaaroverzicht van het weer in Nederland. KNMI, De Bilt jrg 106 (13) [plus eerdere en volgende jaaroverzichten].
- Kruk, M. (1992). De vinddatum van het eerste kievitseï in de loop der jaren en in relatie tot de wintertemperatuur. *Vanellus XLV* (4), 92-96.
- Visser, H. (2004). Estimation and detection of flexible trends. *Atm. Environment* 38, 4135-4145.
- Visser, H. (2005). The significance of climate change in the Netherlands. RIVM rapport 550002007/2005.

Relevante informatie

- [Raad van State Afdeling bestuursrechtspraak Uitspraak 201405449/1/A3](#) [8]
- [Vogelrichtlijn](#) [9]
- [Habitatrichtlijn](#) [10]
- [Flora- en Faunawet](#) [11]
- [Regeling zoeken, rapen en beschermen van kievitseieren Flora- en Faunawet](#) [12]

Technische toelichting

Naam van het gegeven

Vinddatum eerste kievitseï in Friesland

Omschrijving

Vinddatum eerste kievitseï van 1900-2008

Verantwoordelijk instituut

Centraal Bureau voor de Statistiek

Berekeningswijze

De meeste gegevens over de vinddatum van het eerste kievitseï zijn afkomstig van een artikel in het tijdschrift *Ardea* (2004). Het betreft de data van de vondst van het eerste kievitseï in Friesland. In de loop der jaren wordt er steeds meer buiten Friesland naar het eerste kievitseï gezocht. Om het effect van vervroeging door dit verschijnsel uit te sluiten, zijn alleen de gegevens van de provincie Friesland gebruikt en niet die van heel Nederland. Latere vinddata (na 2003) zijn afkomstig van nieuwsberichten in dagbladen en op internet.

De jaren 1913 t/m 1918 in bovenstaand artikel zijn onjuist, ze zijn m.b.v. de auteurs verbeterd. Het jaar 2001 is niet in de berekening betrokken, omdat er uit dat jaar vanwege de MKZ-crisis geen datum bekend is.

De stippen in beide figuren zijn de meetwaarden. Door deze meetwaarden is met behulp van het programma TrendSpotter (Visser 2004) een flexibele trend berekend (de doorgetrokken lijn). Het gekleurde vlak geeft het 95% betrouwbaarheidsinterval van de trendlijn aan.

Basistabel

Zie tabblad figuurdata onder download figuurdata. Er is ook een afzonderlijke tabel met de vindplaatsen en data van Nederland.

Geografisch verdeling

Friesland

Verschijningsfrequentie

jaarlijks

Achtergrondliteratuur

Anoniem (2004). Vinddata en plaatsen van het eerste kievitseï sinds 1900. *Enkhuizer Almanak* Both, C., T. Piersma en S.P. Roodbergen (2005). Climatic change explains much of the 20th century advance in laying data of Northern Lapwing *Vanellus vanellus* in the Netherlands, *Ardea* 93: 79-88.

Opmerking

De gegevens voor de vinddata voor het eerste kievitseï in Nederland zijn afkomstig van krantenartikelen (<http://kranten.delpher.nl> [7]) en de *Enkhuizer Almanak*.

Betrouwbaarheidscodering

D. Schatting, gebaseerd op een aantal metingen, expert judgement, een aantal relevante feiten of gepubliceerde bronnen terzake.

Referentie van deze webpagina

CBS, PBL, RIVM, WUR (2015). [Vinddatum eerste kievitsei in Friesland, 1901-2015](#) [13] (indicator 1118, versie 12 , 19 maart 2015). www.clo.nl. Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), Den Haag; PBL Planbureau voor de Leefomgeving, Den Haag; RIVM Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Bilthoven; en Wageningen University and Research, Wageningen.

Bron-URL:<https://www.clo.nl/indicatoren/nl111812>

Links

[1] <https://www.clo.nl/indicatoren/nl1118> [2]

https://www.clo.nl/sites/default/files/infographics/1118_002g_clo_12_nl.png [3]

<https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-1118-002g-clo-12-nl.xls> [4]

https://www.clo.nl/sites/default/files/infographics/1118_001g_clo_12_nl.png [5]

<https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-1118-001g-clo-12-nl.xls> [6]

<http://www.clo.nl/tabellen/nl111812a> [7] <http://kranten.delpher.nl/> [8]

<http://www.raadvanstate.nl/uitspraken/zoeken-in-uitspraken/tekst-uitspraak.html?id=82240> [9]

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31979L0409:NL:HTML> [10] <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31992L0043:NL:HTML> [11]

http://wetten.overheid.nl/BWBR0009640/geldigheidsdatum_18-03-2015 [12]

http://wetten.overheid.nl/BWBR0013556/geldigheidsdatum_01-02-2015 [13]

<https://www.clo.nl/indicatoren/nl111812>